

Bir Etki Aracı Olarak Türk Yükseköğretiminin 'Yumuşak Güç' Bağlamında İncelenmesi

Investigation of Turkish Higher Education as a Means of Influence in Relation to 'Soft Power'

Hilal BÜYÜKGÖZE

ÖZ

Sanayi Devrimi ve Soğuk Savaş sonrası düzenin uluslararası diplomasiyi yeni arayışlara yönlendirmesiyle ortaya çıkan yumuşak gücün potansiyelinin zaman içerisinde farkına varılması, devletleri dış politikaları bağlamında çeşitli yol ve yöntemlere başvurmaya sevk etmiştir. Genel olarak 'zor kullanmadan ikna yoluyla başkalarına istediğini yaptırma kabiliyeti (Nye, 1990)' olarak ifade edilen 'yumuşak güç'ten Türkiye de hem iktisadi işbirlikleri, hem yapıcı dış politika uygulamaları hem de ulusal kurum, kuruluş ve Sivil Toplum Kuruluşları aracılığıyla uluslararası sistemdeki görünümü ve algılanışı bağlamında yararlanmaktadır. Uluslararası bir karakteristiğe sahip olan yükseköğretim de uluslararası öğrenciler ve akademisyenler aracılığıyla bir yumuşak güç unsuru olarak değerlendirilebilmektedir. Bu doğrultuda, bu çalışma kapsamında güç ve yumuşak güç kavramı incelenmiş ve yumuşak gücün Türkiye'nin dış politikasındaki ve Türk yükseköğretimindeki rolü ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Çalışma sonuçları, yükseköğretimde uluslararasılaşmaya dönük stratejiler yetersiz olsa da akademisyenlerin ve üniversite öğrencilerinin belli bir düzeyde farkındalığa sahip olduğunu göstermiştir. Sonuçlar, ilgili alanyazın ve Türk yükseköğretiminin yönetsel ve işlevsel özellikleri bağlamında yorumlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Yumuşak güç, Yükseköğretim, Uluslararası öğrenci ve akademisyen, Etki, Kamu diplomasisi

ABSTRACT

With the realization of soft power's potential in time which was emerged by the canalization of international diplomacy conjuncture directing to new quests after the industrial revolution and cold war, states have been led to apply various ways and methods regarding their foreign policies. Turkey also utilizes soft power, defined generally as the ability to shape the preferences of others through appeal rather than coerce, both through financial co-operations, constructive applications in international policy and through national institutions, foundations and Non-Governmental Organizations for its appearance and perception in international system. Higher education, which has an international characteristic, may also be assessed as a soft power element through international students and academics. Accordingly, in the current study, power and soft power terms were investigated, and the role of soft power in Turkey's foreign policy and Turkish higher education was examined. The findings of the study showed that the strategies toward internationalism in higher education are not sufficient, academics and university students have a certain level of awareness on the issue though. The results were interpreted within the scope of the literature, and managerial and functional characteristics of Turkish higher education as well.

Keywords: Soft power, Higher education, International students and academics, Influence, Public diplomacy

Hilal BÜYÜKGÖZE (✉)

Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Ankara, Türkiye
Hacettepe University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Ankara, Turkey
hilal.buyukgoze@gmail.com

Geliş Tarihi/Received : 08.01.2016

Kabul Tarihi/Accepted : 16.03.2016

GİRİŞ

İlk olarak 18. yüzyılda Birleşik Krallık'ta ortaya çıkan ve kısa süre içerisinde tüm Avrupa kıtası, Kuzey Amerika ve Japonya'yı etkisi altına alan *Sanayi Devrimi* ve 1990'da son bulan *Soğuk Savaş* dönemi, dünya çapında kaynakların el değiştirmesine ve buna bağlı olarak güç dengelerinin değişmesine yol açmıştır. Küresel anlamda dengelerin değişimi ise güç kavramına sosyal, kültürel ve ekonomi-politik açıdan farklı boyutlar kazandırmıştır. Bu dönüşüme paralel olarak devletler etki güçlerini arttırabilmek adına yeni stratejiler üretme yoluna gitmişlerdir.

Uluslararası ilişkiler bağlamında var olan hegemonyanın ve konjonktürün 1990'lı yıllardan itibaren değişmesiyle, çeşitli yöntem ve yaklaşımlar önem kazanmış ve insan hakları ve özgürlükleri, evrensel normlar ve standartlar, anayasal haklar, hesap verebilirlik, hukukun üstünlüğü, mütakabiliyet esası ve katılımcı demokrasi gibi kavramlar sıklıkla yönetsel metinlerde ve politik söylemlerde yer alır hale gelmiştir (Çavuş, 2012). O nedenle, küresel güçler ve aktörler kitlelerin duygu ve düşüncelerine dolaylı bir şekilde nüfuz edip etki altına alarak kendilerine kamuoyu oluşturma çabalarına ağırlık vermişlerdir (Nye, 2008). Başka bir ifadeyle, 'yumuşak güç' (Nye, 1990, 2003) ile kültürel bağlar kurup, bu bağların iktisadi ve siyasi ilişkiler üzerinden güçlenmesi (Erdil, 2012), çekicilik ve *cezbetme* yoluyla olası tüm alanlarda işbirliğinin kurulması ve uluslararası arena da *daha az maliyetle* hedefe ulaşılması amaçlanmaktadır. Yakın gelecekte daha da önem kazanacağı öngörülen bu kavramın anlaşılması ve Türkiye açısından potansiyelinin belirlenmesi gereklidir. Bu bağlamdan hareketle, bu çalışmada güç ve yumuşak güç kavramı, Türk dış politikasında yumuşak gücün kullanımı ve dış politikalar çerçevesinde bir etki aracı olarak Türk yükseköğretiminin yumuşak güç potansiyeli değerlendirilmiştir.

Güç Kavramı

Güç, farklı disiplinler tarafından çokça tartışılan ve çalışmalara sıklıkla konu edilen bir kavramdır. Bazı disiplinler gücün anlamına odaklanırken, bazıları işlevi ve etkisini incelemektedir. O nedenle, gücün tanımı da bakış açısına ve çalışma alanına göre çeşitlilik göstermektedir.

Klasik yönetim yaklaşımının önemli temsilcilerinden Henri Fayol gücü *emir verme ve itaat bekleme hakkı* olarak yorumlarken (Şengül, 2007), Alman sosyolog Max Weber *başkalarının engelleme girişimlerine rağmen bir bireyin ya da grubun önceden belirlediği amaçlara ulaşma kabiliyeti* olarak ifade etmiştir (Wallimann et al., 1977). Ünlü İtalyan düşünür ve sosyalist kuramcı Gramsci ise gücü *sosyal ilişkiler bütünü* olarak nitelendirmiş ve gücün neden bu haliyle dağılmış olduğuna ilişkin geniş kitlelerce de kabul gören söylemler geliştirmiştir (Daldal, 2014). Uluslararası ilişkiler alanının önemli isimlerinden Waltz (1979) uluslararası ilişkilerin yapısı gereği sonuçların her zaman belirsiz olduğunu ve gücün ise bu varsayımdan hareketle yönetim süreçlerine *etki edebilme kapasitesi* olduğunu belirtmiştir.

Diğer yandan, gücü neden-sonuç ilişkisi ile açıklayan görüşler de mevcuttur (örneğin Dahl, 1957; Lindblom, 1959). Dahl ortaya koyduğu *güç kuramı* kapsamında gücü bir aktörün başka bir aktöre normal şartlar altında yapmayacağı bir şeyi yaptırabilme

kapasitesi olarak tanımlamıştır. Buna göre, X devleti Y devlete normal zamanda yapmayacağı bir şeyi yaptırılmayı başardıysa o halde X devleti *güçlü* bir aktör olarak nitelendirilebilir. Dahl'ın kuramı zaman içerisinde geliştirilmiş ve bir şeyi yaptırabilme gücüne bir şeyi yapmaktan vazgeçirme kapasitesi de eklenmiştir (Bachrach & Baratz, 1962). Bu açıdan, bir aktörün bir şeyi yaptırabilme gücü *güçlü* olmasına yetmemektedir. Güç sahibinin, aktörleri nelerden vazgeçirebildiği ya da yapılmamasını sağladığı da gücün analiz edilmesinde önemli role sahiptir. Lukes (1974) ise kuramın aktörlerin çıkar çatışması yaşamadığı durumları açıklamakta yetersiz kaldığını belirtmiştir. Örneğin, X devletinin isteği Y devletinin de lehineyse ve o nedenle Y devleti X devletinin dilediği şekilde hareket ediyor ise bu durumda X devleti *güçlü* olarak nitelendirilemez. Lukes'a göre böyle bir durumda Y devleti X devletinin talebini yerine getirmekten ziyade kendi çıkarını gördüğü için bu şekilde hareket etmiş olabilir. Nye (2008) ise Lukes'ın görüşlerine paralel şekilde *yumuşak güç* kavramını yapılandırmıştır. Nye'in görüşlerine yumuşak güç başlığı altında yer verilmiştir.

Güç Kavramının Kuramsal Çerçevesi

Uluslararası ilişkileri kuramsal açıdan açıklayan bilim insanları, var olan düzen içerisinde hangi aktörlerin ne şekilde *güçlü* adedilebileceğine ilişkin farklı görüşler sunmuşlardır. O nedenle, bu yaklaşımlar bağlamında güç kavramının irdelenmesi önemli görülmüştür. Bu kapsamda, uluslararası ilişkiler alanının üç ana yaklaşımı olan (1) realizm, (2) liberalizm ve (3) yapılandırmacılık çerçevesinde güç kavramı incelenmiştir.

Realizm ve Güç

Realizmin kökeni Antik Yunan tarihçisi Thucydides, İtalyan devlet adamı Machiavelli ve İngiliz filozof Hobbes'a dayanmaktadır. Thucydides, Atina ve Sparta arasındaki Peloponnes Savaşları ile güç, iktidar ve korku gibi kavramların uluslararası ilişkiler alanına dahil olduğunu saptamıştır (Arıboğan, 2001'den akt. Çamır, 2009). Bu savaşların ana nedeni, Atina'nın güç kazanması ve bu durumun Sparta için tehlike arz eder hale gelmesidir. O dönemde, güç aktörleri arasındaki çıkar çatışmalarının çözüme kavuştuğu yer savaş meydanlarıydı. Diğer bir ifadeyle, askeri güç ve zaferler güçlü olmanın en büyük göstergesi kabul edilmekteydi. Benzer şekilde, Machiavelli de üstünlüğün diğer devletler ile güven esasına dayalı olumlu ilişkiler kurmak suretiyle değil, ancak sahip olunan askeri güç ile korku yaratarak sağlanabileceğini savunmuştur (Russell, 2005). Machiavelli, halkın ve daha geniş anlamıyla tüm insanlığın dar görüşlü, ahlak dışı şeylere eğilimli ve aciz olduğunu düşündüğü için askeri güce dayalı mücadelelerin ve savaşların normal karşılanması gerektiğine inanmıştır (Godin, 2014). Hobbes da Machiavelli gibi insan doğasına ilişkin olumsuz bir yaklaşıma sahiptir. İnsanların varlıklarının devamını sağlama güdüsünün esasen tüm eylemlerini de belirlediğini iddia etmiştir. O nedenle, *hakkın kaynağı, güçtür* düşüncesinden hareketle, halkların, tüm gücü elinde bulunduran, kimseye hesap verme zorunluluğu olmayan tek bir egemen tarafından yönetilmesi gerektiğini; mutlak egemenliğin ise zor kullanmak, etik dışı ya da ahlaki olmayan yollara başvurmak ve aldatmak gibi yöntemlerle savaş meydanlarından zaferle ayrılmanın, hegemonik gücün devamı

için şart olduğunu savunmuştur. Ona göre, uluslararası ilişkiler bağlamında mutlak egemenliğe sahip aktörler, olası eylemlerini tahmin edemediği devletlere karşı kuşku ile yaklaşmalı ve her zaman için savaşa hazır olmalıdır (Arı, 2013).

Realizm, diğer bir ifadeyle gerçekçilik, tarih içerisinde biçimlenen dört kabule dayanmaktadır. Bu varsayımları şu şekilde ifade etmek mümkündür; (1) uluslararası sistem anarşiktir, (2) uluslararası sistemde sürekli düşmanlık durumu vardır, (3) uluslararası sistemdeki her devlet rasyonel aktör olarak sistemin bir birimidir ve (4) devletler için temel sorun var olmaktır (Donnelly, 2008). Devletler için her zaman en uygun eylem, çıkarını daha üst düzeye çıkarabileceği girişimlerde bulunmaktır. Devletler arasında da sahip oldukları güce göre hiyerarşik bir düzen olduğu ve uluslararası ilişkilerin bu düzene dayalı işlediği kabul edilir. Özetle, realistlere göre uluslararası ilişkileri düzenleyen esas etmen devletlerin askeri gücüdür. Realizmin etkisi II. Dünya Savaşı'ndan sonra zayıflamıştır.

Liberalizm ve Güç

Liberalizm esasen I. Dünya Savaşı sonrasında devletler arasında düzenin tekrar sağlanmasına ilişkin dönemin Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Başkanı Woodrow Wilson'ın dünya ile ilgili görüşlerini yansıttığı 14 maddeye dayanır. Wilson, savaşların insan haklarına ve refahına uygun olmadığını, devletler arası ilişkileri düzenleyen kurallara sadık kalınması gerektiğini ve uluslararası hukukun yapısının ve geçerliğinin korunmasını savunmuştur. Küresel çapta refahın ve düzenin tekrar sağlanmasının, işbirliklerinin kurulması ile mümkün olabileceğini ifade etmiştir (Bilgen, 1996).

Liberaller, realistlerin 'uluslararası sistem anarşiktir' varsayımına katılsa da bu durumun Keohane ve Nye (2011) tarafından yapılandırılan *karşılıklı bağımlılık kuramı* kapsamında üstesinden gelinebileceğini iddia etmektedirler. Bu kurama göre, uluslararası yapının anarşik özelliğinin etkisi ancak güç aktörleri arasındaki iktisadi işbirliğinin artırılması, ekonomik açıdan güven ortamının oluşması ve hukukun üstünlüğü ile azaltılabilir (Keohane & Nye, 1998). Halkların refahı, barışı ve güvenliği, devletlerinin sahip olduğu ekonomik güç ile birlikte artacaktır. Her devlet, halkının refahı ve huzuru için çıkarlarını da gözetecek iktisadi işbirlikleri aracılığıyla uluslararası ilişkiler sisteminin anarşik karakteristiğine ket vurabilecektir.

Realizm, uluslararası arenada bir aktörün kaybetmesinin başka aktörlerin kazanması anlamına geleceğini vurgulamaktadır. Bu düşünceden hareketle, sistemde ancak birilerinin kaybetmesi durumunda diğerleri kazançlı çıkabilmektedir (Kalkan Küçük-solak, 2012). Liberaller ise devletlerin kendi lehlerine olan ekonomik işbirliklerine katılarak çıkarlarını koruyabileceklerini iddia etmektedir. Böylelikle, işbirlikleri yoluyla ortak hareket edilerek katılımcı devletlerin tümü kazanç sağlayabilecektir (Bozdağlıoğlu & Özen, 2004). Kısaca, güç konusunda realizm askeri gücü vurgularken, liberalizm devletlerin iktisadi gücüne dikkat çekmektedir.

Yapılandırıcılık ve Güç

Yapılandırıcı ekol, çoğunlukla 1990'larda etkili olmaya başlayan, realizm ve liberalizme göre daha yeni bir yaklaşımdır.

Yapılandırıcılık, devletlerin uluslararası sistemdeki eylemlerinin doğasını ve kökenini inceleyerek açıklamaya odaklanır. Bu amaçla, güç aktörlerinin kimlik, norm ve çıkarlarını dikkate alır (Kaya, 2008).

Yapılandırıcı yaklaşımda, insan eliyle biçimlendirilen yapının finansal ya da politik yönlerinden ziyade kültürel ve sosyal yanlarının daha egemen olduğu vurgulanmaktadır. Çünkü tek başına askeri güç ya da ekonomik güç çok anlamlı değildir. O nedenle, bu yapı ve sistemlerin insan davranışlarını belirlemenin ve hatta düzenlemenin yanı sıra kimlikleri, normları ve çıkarları da şekillendirdiği kabul edilmektedir (Wendt, 1992). Benzer şekilde, ülkelerin coğrafyası, yeraltı ve yerüstü kaynakları ve askeri gücü, o ülkenin komşularının bu güç unsurlarına yönelik algılarına yön verir. Söz gelimi, uluslararası ilişkilerde saldırgan bir politika izleyen ve ülkelerin sınır güvenliğini tehdit eden bir komşu devlet tarafından güçlü ordu ve zorlu coğrafi koşullar bir *güç* olarak algılanabilir. Öte yandan, aynı ülke ile iktisadi ilişkileri arttırmak isteyen bir komşu devlet için zor coğrafi şartlar bir güç kaynağı olmanın aksine dezavantajlı bir durumdur (Özdemir, 2008). Paralel şekilde, bir devletin herhangi bir alandaki girişimi ya da eylemi başka bir devlet tarafından tehdit olarak algılanıyorken, bir diğer devlet aynı eylemi olumlu karşılayabilmektedir. O nedenle, devletlerin sahip olduğu güç ve güç unsurları, ancak hedefleri ve çıkarları doğrultusunda izledikleri strateji ve politikalar çerçevesinde anlamlandırılabilir söylenebilir (Pamment, 2014). Özetle yapılandırıcılık, realizmdeki askeri güç ve liberalizmdeki iktisadi işbirliği şeklinde maddi faktörlere değil, kimlik ve normların uluslararası siyasette ve ilişkilerde sahip olduğu rollere ve etkilerine odaklanmaktadır.

Genel olarak değerlendirdiğimizde uluslararası politikalar bağlamında, elbette, yalnızca üç yaklaşım bulunmamaktadır. Realizm sonraları neorealizm, liberalizm ise neoliberalizm şeklinde bir evrim çizgisi izlemiştir. Maksizmden etkilenecek yapısalcılık yaklaşımı ortaya çıkmıştır. Eleştirel ekol ise tüm yaklaşımların belli bazı noktalarına eleştiriler getirmiş ve kendi görüş ve kabullerini ortaya koymuştur. Yaklaşımların güç konusuna yönelik farklılıkları, kuramsal yönden alana çeşitlilik kazandırmakta ve güç konusunun ne kadar farklı algılanıp değerlendirilebileceğini göstermektedir.

Uluslararası İlişkilerde Paradigma Değişimi

Yönetim açısından düşündüğümüzde her örgütün temel bir amacı vardır. Aynı şekilde, uluslararası ilişkiler alanında devletler de birer örgüt olarak kabul edilebilirler. Bu bağlamda, aynı zamanda bir güç aktörü de olan bu örgütlerin varlığını devam ettirebilmesi için farklı araçlar içerisinde çıkarlarına en uygun düşeni seçip amaçlarına yönelik ilerlemeleri beklenir. Ancak, onlarca seçenek arasından tercih edilen araca, devletin esas amacı, bulunduğu coğrafya, komşu devletler, içinde bulunulan konjonktür, maliyet ve aracın niteliği gibi birçok değişken göz önünde bulundurularak karar verilmektedir (Çamır, 2009: 21).

Uluslararası arenada, askeri müdahaleleri ve ambargo ya da kota gibi zorlayıcı ekonomik tedbirleri içeren sert güç kullanımı, güç aktörlerinin en sık başvurduğu araca işaret etmektedir. Öte yandan, demokratik yapıların kuvvetlenmesi, silahlanmanın

azaltılması, insan hakları, evrensel değerler, toprak bütünlüğü ve sınırlara saygı gibi onlarca olgunun geçtiğimiz yüzyılın son çeyreğinde giderek önem kazanması ve teşvik edilmesi neticesinde varılan uluslararası konjonktür artık devletlerin sert güce başvurmasını yeterince meşru kılan bir yapıya sahip değildir. Sert gücün kullanımı oldukça maliyetli olmasının yanı sıra uluslararası kamuoyunda da eskisi kadar *kabul edilebilir* görülmemektedir. O nedenle, devletler artık amaçlarına yönelik farklı strateji ve araçlar geliştirmeye başlamışlardır.

Benzer şekilde, uluslararası hukukun ve hukukun düzenleyici rolünün önem kazanmasıyla uluslararası ilişkilerde *meşruiyet* algısı da etkilenmiştir (Arsava, 2012). Sert güce başvurulması, Birleşmiş Milletler çerçevesinde oluşturulan kurallar ile oldukça sınırlandırılmış ve belli bazı koşullara bağlanmıştır. Bu kurallar çerçevesi, aksi yönde hareket edecek devletlere ise ağır yaptırımlar ve cezalar getirmektedir. O nedenle, süper güç kabul edilen devletlerin sahip olduğu askeri ve ekonomik güç bile onların askeri müdahalelerini artık *eskisi kadar* meşru gösterememektedir (Tec, 2014). Sert güce başvurmanın meşru görüldüğü dönem giderek son bulmaktadır (Wang, 2008). Bu gerçekten hareketle, uluslararası düzende hem hegemonik güçler hem de diğer güç aktörleri uluslararası hukuku gözetem bir meşruiyet anlayışıyla politikalarını gözden geçirmelidir (Wilson, 2008).

Bu bağlamda değinilmesi gereken son husus ise maliyet konusudur. Devletler güç aktörleri olarak amaçları doğrultusunda tercihlerde bulunurken, en düşük maliyete ve en kısa sürede istedik yönde etki gösterecek araçları seçerler (Popescu, 2006). Askeri güç kullanımında öncelikle konunun mali yönü düşünülse de *insani maliyeti* muhakkak daha önemlidir. Bunun yanı sıra, devletler ya da milletler arası güvenin yok olması, çevre sorunları (kullanılan silahlara bağlı olarak), savaşan devletlerin vatandaşlarının yaşadığı psikolojik sorunlar, güç aktörünün uluslararası arenada güvenilirliğini ve itibarını yitirmesi gibi ölçümü zor maliyetlere de yol açtığı bilinmektedir (Keyman, 2010).

Değişen uluslararası konjonktürün beraberinde getirdiği yapı değişikliği, uluslararası hukukun caydırıcılığı ve sert gücün finansal, insani ve sosyolojik maliyetleri, uluslararası ilişkilerde güç algısını da değiştirmiştir (Arsava, 2012; Çavuş, 2012). O nedenle, sert güce alternatif olarak dünya kamuoyu tarafından kabul edilir nitelikte, maliyeti hem yatay hem dikey açıdan daha düşük ve günümüz meşruiyet anlayışı ile bağdaşan yol ve yöntemler tercih edilir hale gelmiştir (Sabuncu, 2013). Bu bağ-

lamda, aktörlerin özellikle son on yıllarda sıklıkla faydalandığı alternatif, *yumuşak güç* olarak karşımıza çıkmaktadır (Giegerich & Wallace, 2004).

Yumuşak Güç Kavramı

Nye, gücü *istenilen sonuçları elde etmek için başkalarının davranışlarını etkileme yeteneği* olarak tanımlamaktadır (1990). ‘Yumuşak güç (“soft power”)’ başlıklı makalesinde bu kavramı uluslararası ilişkiler alanına tanıtmıştır. Yumuşak gücün, başkalarına istediğini yaptırabilmenin tek yolu olarak görülen askeri güç ve ekonomik güçten farklılaştığını belirtmiştir. Aynı çalışmada yumuşak gücü ‘baskı ya da zorlamadan, ikna yoluyla başkalarının da istediğin sonuçları elde etmek istemesini sağlama’ olarak ifade etmiştir. O halde yumuşak güç, zor kullanmadan ya da fırsat maliyetini dikkate almak zorunda kalmadan istediğini elde edebilme becerisidir. Aynı zamanda, başkalarının tercihlerini şekillendirebilme becerisini de kapsar. Varılmak istenen hedefe, başka güç aktörlerini ikna ederek, etkileyerek ve aynı şekilde düşünmelerini sağlayarak onları cezbetmeye dayanır (Nye, 1990; 2005). Nye’nın bu açıdan sert güç ve yumuşak güç arasındaki farklılıkları ortaya koyan *güç spektrumu* aşağıda sunulmaktadır.

Şekil 1’de görüldüğü gibi Nye yumuşak güç kavramını davranışlar, kaynaklar, araçlar ve politikalar açısından değerlendirmiştir (2005, s. 40). Hedefe ulaşmak için sert güç kullanmayı tercih eden devletler, baskıcı diplomasiye başvurmak, savaş ilan etmek ve sert güç kullanmaya niyetli diğer aktörlerle ittifak kurmak gibi politikalar izleyebilir (Selçuk, 2012). Buna karşın yumuşak güçte *kamu diplomasisine* önem verilir (Nye, 2005). Diğer aktörlerin zorlama ya da baskı olmadan, fark ettirilmeden, uygun diplomatik araçlar ile istenilen çizgiye getirilmesi sağlanır. Bu çerçevede yararlanılabilecek yumuşak güç araçları arasında ise kültürel unsurlar, edebiyat, sanat, müzik, ortak değerler, yaşam tarzı, teknoloji, farklılıklara saygı, evrensel hukukun üstünlüğü ve insan hakları gibi diğer halkları cezbetme kapasitesi olan tüm unsurlar sayılabilir. Bu kaynaklar aracılığıyla yumuşak gücün başka devletlere ne şekilde uygulanabileceğine ilişkin Çamır (2009) şu örnekleri vermektedir:

- İlgili ülkenin kanaat önderlerini ikna etmek için eğitim ve gezi gibi bilgilendirici programların düzenlenmesi,
- İlgili ülkede gelecekte söz sahibi olması muhtemel kişilerin, kendi fikrine uygun hareket etmelerini sağlamak için akademik ve mesleki eğitimlerin verilmesi,

	Sert Güç	Yumuşak Güç
Davranış Spektrumu	Zorlama İkna etme (Emir)	Gündem yaratma Cazibe (Yanına çekme)
En Uygun Kaynaklar	Baskı Yaptırımlar Ödemeler Rüşvet	Kurumlar Kültür Değerler Politikalar

Şekil 1: Güç spektrumu.
Nye, J. (2005). *Soft power and higher education. Educause: Forum for the future of higher education* (s. 40). Retrieved from <http://net.educause.edu/ir/library/pdf/FFP0502S.pdf>

- İlgili ülkede gazete, radyo, internet gibi propaganda araçları ile sinema, tiyatro, kitap, dergi gibi yazılı ve görsel basın unsurlarından yararlanılması,
- İlgili ülkede sivil toplum örgütleri aracılığıyla ülkesinin imajını olumlu etkileyebilecek toplumsal çalışmaların yapılması,
- Siyasi değerlerinin ve amaçlarının ilgili ülkenin de çıkarına olduğu konusunda ilgili ülke kamuoyunu ikna edecek diplomasi uygulamalarına girişilmesi (s. 55).

Bu örneklerden de anlaşılabilir gibi, özetle, yumuşak güce başvurulmasının özünde, uluslararası sistemde sert güç ve iktisadi güç kullanımının yol açtığı sorunları yaşamamak ve aynı zamanda istenilen sonuca daha az maliyetle varabilmek vardır (Erdil, 2012).

Türk Dış Politikasında Yumuşak Güç Kullanımı

Yumuşak güç kullanımının etki potansiyelini fark eden devletler, örneğin Çin (Cho & Jeong, 2008;), Rusya (Popescu, 2006), Singapur (Sheng Kai, 2015), Birleşik Krallık (Deem, 1998), Kanada ve ABD (Trilokekar, 2010) bu yönde girişimlerini ve etkinliklerini artırma yoluna gitmişlerdir. Davutoğlu (2012), *Stratejik Derinlik: Türkiye'nin Uluslararası Konumu* adlı Soğuk Savaş öncesi ve sonrası dünyadaki uluslararası sistemi inceleyip Türkiye'nin bu düzen içerisindeki konumuna yer verdiği çalışmasında, sıklıkla Türkiye'nin yumuşak güç potansiyeline ve unsurlarına vurgu yapmaktadır. Paralel şekilde, Türkiye özellikle içinde bulunduğumuz yüzyılda proaktif bir tutumla yumuşak güç unsurlarını değerlendirip yararlanmaya başlamıştır.

Ekonomik işbirlikleri aracılığıyla yapılan yumuşak güç girişimleri bağlamında Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı ve Kars-Gümrü-Bakü Demiryolu Hattı projeleri örnek olarak verilebilir. Bu projeler vasıtasıyla Türk Cumhuriyetler ile ekonomik ilişkilerin ve kültürel bağların güçlendirilmesi hedeflenmiştir. Her zaman uluslararası arenada barışçıl politikalar benimseyen Türkiye'nin Filistin-İsrail arasındaki görüşmelerdeki ve Şattül-Arap sorununun çözümündeki rolü ise siyasi açıdan yumuşak güç potansiyeline örnek gösterilebilir (Çamır, 2009, s. 89). Benzer şekilde, Dışişleri Bakanlığı'nın web sitesinde *Türkiye'nin güvenliği* başlığı altında komşular ve diğer ülkelerle işbirliği için Balkan Antantı ve Sadabat Paketi'nin imzalandığı, böylelikle bölgesel güvenliğe yönelik işbirliği çabalarına katkıda bulunulduğu belirtilmektedir. Bu örnek de Türkiye'nin bölgesel işbirliklerine açık olduğu ve bölgesel barış ve refaha özen gösterdiği şeklinde yorumlanıp olumlu bir algı oluşmasına destek olabilir. Türkiye'nin NATO üyeliği ise *işbirliğine dayalı güvenlik* hassasiyetini sergilerken bölgesinde ve uzak coğrafyalarla dostluk ve ittifak geliştirilmesine yönelik aktif bir aktör olduğunu göstermektedir (Dışişleri Bakanlığı, 2015).

Öte yandan, Türkiye'nin hem resmi ve ulusal kurum ve kuruluşları hem de sivil toplum örgütleri aracılığıyla yumuşak güç vizyonuna destek sağladığı bilinmektedir. Selçuk (2012), Türk Hava Yollarının (THY) Türkiye'nin yeni ülkelere, bölgelere ve kıtalara olan dış politika açılımlarında bariz bir şekilde araç olarak kullanıldığını ve Ortadoğu, Afrika ve Balkanlar'da Türkiye'nin siyasi, ekonomik ve kültürel potansiyeline olumlu katkı sağladığını rapor etmiştir. THY'nin dünyaca ünlü İspanyol

futbol takımı FC Barcelona takımının sponsoru olmasının da bu bağlamda değerlendirilebileceği söylenebilir (Yağmurlu, 2007). Bir havayolu firması olarak THY'nin, Türkiye'nin imajını ve diğer ülkelerin eylemlerini kendi lehine etkileme kapasitesine destek sağlayan bir yumuşak güç aracı olarak değerlendirilebileceği görülmektedir. Benzer şekilde, bir devlet kuruluşu olarak Türk Kızılay'ı dünyanın dört bir yanında doğal afetler ya da çatışma-savaş nedeniyle mağduriyet yaşayanlara 'acil barınma, beslenme ve sağlık hizmetleri' sağlayarak insani yardım sunmaktadır (Altınay, 2008). İnsanların zor zamanlarında yardımcı olan Türk Kızılayı da mağdurların Türkiye'ye olan ilgisini ve sempatisini arttırarak bu yöndeki çabalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca, bir STK olarak Arama Kurtarma Derneğinin (AKUT) hem yurtiçinde hem de yurtdışında doğal afetlerin yaşandığı bölgelerde arama-kurtarma faaliyetlerine etkin bir şekilde katıldığı bilinmektedir. Bu sayede, AKUT aracılığıyla da Türk milletinin yardımseverliğini göstermesi ve çok sayıda bölgede insanların takdirini kazanması Türkiye'nin yumuşak gücüne STK'ların da hizmet edebileceğinin bir göstergesidir (Çamır, 2009, s. 92). TOBB ise Filistin sorununun çözümü ve kalıcı barışın sağlanması için Gazze'de 'Barış için sanayi' projesini başlatmıştır (TEPAV, 2007). Bu girişim de yine çeşitli halklarda Türkiye'ye yönelik sevgi ve hayranlık uyandırmak açısından bir yumuşak güç aracı olarak nitelendirilebilir (Altınay, 2008: 59).

Nye (2005), 'kalpleri ve akılları kazanmak her zaman önemli olsa da, bilgi çağında daha da önemli hale gelmiştir (s. 11'den akt. Çavuş, 2012)' diyerek insanların isteklerini, fikirlerini ve duygularını biçimlendirerek yön verebilmenin ve etkileyebilmenin her zamankinden daha da önemli hale geldiğini vurgulamaktadır. Televizyonun halen dünya nüfusunun büyük çoğunluğunun kullandığı bir iletişim aracı olduğunu düşünürsek, kültürlerin tanınması, yayılması ve sempati kazanmasında önemli bir yeri olduğunu söyleyebiliriz. Bu bağlamda, özellikle 2000'li yılların başından itibaren Yunanistan, Ortadoğu, Balkanlar, Arap dünyası ve hatta Güney Amerika'da belli bir izlenme oranına ulaşan Türk yapımı televizyon dizilerini yumuşak güç aracı olarak değerlendirebiliriz. Bu dizilerin başarısı 'gelenek ve modernleşmeyi dengede tutan' bir yaşam tarzını yansıtması, izleyenlerin kendilerinden birçok öğe bulması ve 'özdeşleşme duygusu' yaratması ile açıklanmıştır. Türkiye'nin dizi sektörünü bir *kamu diplomasisi aracı* olarak görmesi ve azami şekilde faydalanması, hem bu alanı geliştirecek hem de diziler üzerinden Türkiye'nin vermek istediği planlı ve soyut mesajları ulaştırabilecek düzenlemelerin yapılmasıyla Türkiye'nin ülke imajına ve yumuşak gücüne katkısının en üst düzeye çıkarılması gerektiği belirtilmiştir. Son bir husus olarak futbol ve futbolcuların etkisine de değinilebilir. Mısır, İran ve Suriye'de dil engeline rağmen Türk futbolunun ve liglerinin çok sayıda izleyicisi ve taraftarı olduğu ve yine diğer ülke halklarının hayranlığını uyandırmak açısından Türk futbolunun ve futbolcularının 'cezbetme ve etkileme' kapasitesinin olduğunu söyleyebiliriz (Altınay, 2008: 59).

Yumuşak güç kavramının giderek artan değerine basın-yayın kuruluşları da kayıtsız kalmamışlardır. İngiliz basınının önde gelen aylık aktüel dergilerinden Monocle Dergisi'nin 2010 yılından itibaren yayınladığı yumuşak güç endeksi, ülkelerin STK sayısı, gelir eşitliği, imzalanan çevre anlaşmaları, akademik

yayın sayısı, yabancı muhabir sayısı, olimpiyat madalyası sayısı, UNESCO Dünya Mirası listesinde yer alan eser ve mekân sayısı, uluslararası öğrenci sayısı, yurtdışı temsilcilik sayısı, gelen turist sayısı, gayri safi yurtiçi hasılanın dış yardıma oranı gibi birçok değerden ve değişkenden oluşmaktadır. Türkiye'nin bu endeks kapsamında konumu incelendiğinde 2010 yılından 2015 yılına kadar sırasıyla; 25, 23, 20, 26, 26 ve 25. sırada yer aldığı belirlenmiştir. Dünyanın en gelişmiş 30 ülkesini kapsayan bu endekste Türkiye'nin 2013 yılında 20. sıradan 26. sıraya gerilediği görülmektedir. Küçükcan (2014) bu durumu Suriye'de rejimin iktidarda beklenenden uzun kalmasına ve Mısır'da askeriye'nin devlet yönetiminin başına geçmesiyle başlayan yeni sürece bağlamaktadır. Bu iki ülkede, devlete bağlı ya da devlet kontrolündeki organların Türkiye karşıtı yayın yapmaları 2013 yılında yumuşak güç açısından bir kırılma yaşanmasına yol açmış olabilir. Bu durum ise beklenmeyen gelişmelerin devletlerin uluslararası görünümüne olan etki gücüne bir örnek olarak değerlendirilebilir.

Görülmektedir ki, günümüzde devletlerin çoğu başka halklar tarafından nasıl algılandıklarına ve devletlerinin imajına oldukça değer vermektedir. Devlet imajının geliştirilmesi için ise mümkün olan her yol ve yöntem başvurulduğu ve alternatif güç unsurlarının işe koşulduğu söylenebilir. Bu kapsamda, Türkiye de diğer ülkelerle olan iktisadi ilişkilerini güçlendirerek, dış politikada yapıcı ve barışçı bir tavır sergileyerek ve bünyesindeki kurum ve kuruluşlardan aktif bir şekilde yararlanarak yumuşak güç potansiyelini arttırmak ve uluslararası arenadaki etkisini güçlendirmek amacıyla girişimlerini hem nicel hem de nitel açıdan çoğaltmaktadır (Kalin, 2011).

Türk Yükseköğretiminin Yumuşak Güç Olarak Kullanımı

1980'li yıllarda dünyada birçok alanda Soğuk Savaş'ın etkileri hissedilirken, o dönemde Türkiye'de askeri bir rejim hâkimdi. İktidara askeri gücün sahip olduğu dönemde Türkiye'de hemen her alanda oldukça politize olmuş bir süreç yaşanmaktaydı. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) böyle bir bağlamda kurulmuştur. Esasen o dönemdeki toplam 27 üniversitenin yasal ve yönetsel işleyişini kontrol altında bulundurma amacıyla şekillenmiştir (Çetinsaya, 2014). Ancak, yıllar içerisinde kurulun iş ve işleyişine yönelik revizyon ve yapılanma çalışmalarının gerektiği şekliyle uygulanmaması, Türk yükseköğretiminin yumuşak güç olarak kapasitesini istenilen düzeyde ortaya koyamamasına neden olduğu ifade edilebilir.

Dünyada son on yıllarda yükseköğretim alanındaki eğilimler arasında özerklik, hesapverebilirlik, yönetim, üniversite-sanayi-toplum işbirliği, Ar-Ge, kalite güvence sistemleri, akreditasyon ve uluslararasılaşma yer almaktadır. Türk yükseköğretiminde de dünyadaki hegemon eğilimlere paralel şekilde gelişmeler yaşanmaktadır. Aynı zamanda, uluslararası ilişkiler alanında kamu diplomasisinin öne çıkmasıyla devletlerin zor kullanmadan birbirlerini kültürel unsurlar, ortak değerler, ikna, cezbetme gibi yollarla etki altına alıp hedeflerine daha az maliyetle ulaşmalarını sağlayan yumuşak güç ve unsurları bu süre zarfında önem kazanmıştır. Yumuşak gücün etki potansiyelinin fark edilmesi ile 2014-2018 yıllarını kapsayan 10. Kalkınma Planı kapsamında yer alan öncelikler arasında uluslararasılaşmaya

yer verilmiş ve Türkiye'de bu yöndeki faaliyetleri hız kazanmıştır.

Türk yükseköğretimini yumuşak güç bağlamında incelerken öncelikle öğrenci sayılarındaki artışa değinmek gerekmektedir. Dünyada 1975 yılında yaklaşık 780 bin uluslararası öğrenci varken, 2012 yılında bu sayı 4,5 milyona ulaşmıştır (OECD veri tabanı). Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrenci sayısı 1983'te 5.378 iken bu sayı 2014 yılında 55.000 düzeyine ulaşmıştır (YÖK, 2015). Uluslararası öğrenciler tarafından en çok tercih edilen ülkeler incelendiğinde Türkiye'nin 2000 yılında 17. sırada olduğu 2012 yılına gelindiğinde ise ilk 20 ülke arasında yer almadığı görülmektedir (UNESCO veri tabanı). Türkiye'yi tercih eden uluslararası öğrencilerin ise sırasıyla Azerbaycan, Türkmenistan, KKTC, Almanya, Yunanistan, İran, Afganistan ve Bulgaristan'dan geldiği belirlenmiştir (Çetinsaya, 2014: 154). Türkiye'de üniversite eğitimi almayı tercih eden uluslararası öğrencilerin çoğunluğunun Türki Cumhuriyetlerden ya da Türkiye ile yakın coğrafi, kültürel ve tarihi öğelere sahip ülkelere gelmesi dikkat çekici bir noktadır. Uluslararası öğrencilerin en çok tercih ettikleri üniversiteler incelendiğinde ise İstanbul Üniversitesi'nin 3.051 öğrenci ile ilk sırada yer aldığı, onu Marmara Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve ODTÜ'nün takip ettiği görülmektedir (YÖK istatistikleri). Uluslararası öğrencilerin büyük kısmının devlet üniversitelerini tercih ettiği söylenebilir.

Uluslararasılaşma konusunda yükseköğretim alanında hazırlanan yasal ve yönetsel metinler incelendiğinde, geniş kapsamlı ve ayrıntılı strateji ve uygulamaların yetersizliği dikkat çekmektedir. Bu eksikliğe rağmen henüz 'strateji belgesi' mahiyetinde bir çalışmanın olmadığı saptanmıştır. Bunun yanı sıra, herhangi bir eylem planı da mevcut değildir. Bu konuda, yalnızca Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'nın hazırlamış olduğu *Yabancı Öğrenci Strateji Belgesi* bulunmaktadır. Bu belgede Türkiye'nin uluslararası öğrencilere yönelik vizyonu ve hedefleri sunulmuştur. Ancak, bu belge Türkiye burslu öğrencilere odaklanmakta, kendi imkânıyla öğrenim görmek isteyen uluslararası öğrencileri kapsamamaktadır. Dolayısıyla, istatistiklerden de yararlanılarak hazırlanacak ortak bir strateji belgesine ve eylem planına ihtiyaç duyulmaktadır.

Öte yandan, YÖK'ün alt birimleri arasında yer alan Uluslararası İlişkiler Biriminin yanı sıra İçişleri Bakanlığı'ndan Emniyet Genel Müdürlüğü'ne kadar birçok kurum uluslararası öğrencilere ilişkin hizmet sunmaktadır. Yükseköğretimde her türlü paydaşın yürüttüğü uluslararasılaşma faaliyetlerini eşgüdümlü bir şekilde yönetme misyonu olan bir kurum bulunmamaktadır. Bu ise uluslararası öğrenciler açısından oldukça bürokratik, zaman alıcı, yanlış anlaşılmalara müsait ve düzensiz bir sistem şeklinde algılanmasına neden olabilir. Dolayısıyla, bu konudaki tüm faaliyetleri düzenleyen ve denetleyen bir yapı ile daha etkin ve başarılı yönetim sağlanabilir.

Türkiye'nin ve Türk yükseköğretim sisteminin tanınırlığı ve marka değeri de yumuşak güç aracı olarak hizmet etmesine olanak sağlayacak unsurlardandır. Türkiye'nin tanıtımı Turizm Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. Yükseköğretim kurumlarının tanıtımı konusunda ise Ekonomi Bakanlığı ve Başbakanlık Tanıtma Fonu'ndan üniversitelere finansal destek sağlanmaktadır. YÖK

bu çerçevede yurtdışında düzenlenen fuarlara ve toplantılara katılım için üniversiteleri teşvik etmektedir. Böylelikle, üniversiteler arasında işbirliğinin sağlanması, tanınırlığın artması, bilgi ve beceri paylaşımı ve ortak politikaların geliştirilmesi aracılığıyla Türk yükseköğretiminin görünürlüğünün, markalaşmasının ve uluslararası standartlara ulaşmasının kolaylaştırılması hedeflenmektedir. Bu açıdan, internet ve sosyal medya araçlarının iletişim ve tanıtım amaçlı kullanımı da artmıştır. YÖK tarafından 2013 yılında *Study in Turkey* portalı hizmete sunulmuştur. Bu portalın oluşturulmasında ABD'nin *Education USA*, İngiltere'nin *Education UK* ve Fransa'nın *Campus France* gibi web siteleri örnek alınmış ve uluslararası öğrencilerin Türk üniversiteleri ve yükseköğretim sistemi hakkında bilgilendirilmeleri ve ilgili kurumlara yönlendirilmeleri amaçlanmıştır.

Türkiye'nin yumuşak güç potansiyelinin kuvvetlendirilmesinde daha fazla uluslararası öğrencinin ülkemize çekilmesi kadar mevcut öğrencilerin deneyimlerinin ve memnuniyetlerinin de dikkate alınması gerekmektedir. Dolayısıyla, barınma, ulaşım, beslenme, sağlık gibi fiziki ve sosyal ihtiyaçların öğrencilerin beklentilerini karşılayacak şekilde sağlanması gerekir. Bu açıdan, Kredi ve Yurtlar Kurumu (KYK) tarafından öğrencilere barınma imkanı sunulmaktadır. Sağlık hizmeti ise üniversitelerin bünyesindeki MEDİKO'lar tarafından sunulmaktadır. Ancak, bu ve benzeri mekanlarda yabancı dil bilen uzman ya da personel sayısı yeterli olmadığı için iletişimde bazı sorunlar yaşandığı gözlenmektedir.

Son olarak ise akreditasyon ve denklik uygulamaları ele alınabilir. Yurtdışındaki yükseköğretim kurumlarından alınmış olan derecelerin veya diplomaların denklik işlemleri YÖK tarafından, doktora denklik işlemleri ise ÜAK tarafından yapılmaktadır. Diploma denkliği için ilk olarak yükseköğretim kurumunun tanınmış ve tanınmadığı, bu koşulun sağlanmasının ardından ise diplomanın ait olduğu programın tam ya da yarı zamanlı olması, alınan dersler/krediler, programın uzaktan veya yüz yüze olması göz önünde bulundurulur. ENIC ("European Network of Information Center in the European Region") ve NARIC ("National Academic Recognition Information Centres in the European Union") ağılarına üye olan YÖK, diğer üye ülkelerle derece, diploma ve öğrenci/akademisyen hareketliliği hakkında bilgi ve deneyim paylaşımında bulunarak bu yöndeki faaliyetlerinin niteliğini arttırmayı amaçlamaktadır.

Görülmektedir ki Türkiye, yükseköğrenimi ve dışsallıklarını uluslararası arenada yumuşak güç aracı olarak etkin bir şekilde kullanabilmek için mevcut uluslararası öğrenci ve akademisyenlerin memnuniyetini öncelemelidir. Bunun yanı sıra, hedef kitleye hitap etme potansiyeli olan her türlü yol ile bilgilendirme ve yönlendirme hizmetleri de büyük önem taşımaktadır. Tanıtımlar aracılığıyla yeni uluslararası öğrenci ve akademisyenlerin ilgisi sisteme çekilirken, mevcut olanların beklenti ve ihtiyaçları karşılanmış, memnun bir şekilde ayrılmaları ülkenin olumlu imajına katkı sunarak Türkiye'nin yumuşak gücünün artmasına olanak sağlayacaktır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Soğuk Savaş sonrası düzenin uluslararası diplomasiyi yeni arayışlara yönlendirmesiyle ortaya çıkan yumuşak gücün

potansiyelinin zaman içerisinde farkına varılması, devletleri dış politikaları bağlamında çeşitli yol ve yöntemlere başvurmaya sevk etmiştir. Genel olarak *zor kullanmadan ikna yoluyla başkalarına istediğini yaptırma kabiliyeti* olarak ifade edilen yumuşak güçten Türkiye de hem iktisadi işbirlikleri, hem yapıcı dış politika uygulamaları hem de ulusal kurum, kuruluş ve STK'lar aracılığıyla uluslararası sistemdeki görünümü ve algılanışı bağlamında yararlanmaktadır. Uluslararası bir karakteristiğe sahip olan yükseköğretim de uluslararası öğrenciler aracılığıyla bir yumuşak güç unsuru şeklinde değerlendirilebilmektedir. Bu doğrultuda, bu çalışma kapsamında güç ve yumuşak güç kavramı incelenmiş ve yumuşak gücün Türkiye'nin dış politikasındaki ve Türk yükseköğretimindeki aracı rolü irdelenmiştir.

Çalışma kapsamında yükseköğretimin uluslararasılaşması ve bu bağlamda Türkiye'nin yumuşak gücüne daha fazla katkı sunulabilmesi için uygulamaya dönük birkaç öneri sunulmaktadır. İlk olarak, YÖK bünyesindeki alt birimlerden Uluslararası İlişkiler Birimi'nin yükseköğretimde uluslararasılaşmadan sorumlu, bu yönde ilke ve hedeflerin açıkça belirtildiği politika belgesi doğrultusunda uluslararasılaşma eylem planını hazırlayacak (Kalkınma Bakanlığı, 2014) ve ilgili tüm kurum ve kuruluşlarla eşgüdümlü çalışacak YÖK'e ya da Başbakanlık'a direkt bağlı bir üst kurula dönüştürülmesi kısa vadede bürokratik süreçlerin kısılmasına, uzun vadede ise arzu edilen kültürel etkileşimin sağlanmasına olanak sağlayabilir.

Uluslararası öğrenciler konusunda akademik personel ve üniversite öğrencileri belli bir düzeyde farkındalığa sahip görünmektedirler. Ancak, bu öğrencilerin kampüs içinde ya da dışında etkileşim halinde oldukları öğrenci işleri çalışanı, yurt görevlisi, güvenlik görevlisi, kantin görevlisi gibi kişilerin ve halkın da seminerler ve yerel çapta düzenlenen bilgilendirici toplantılar ile bilinçlendirilmesi, uluslararası öğrencilerin kendilerini daha rahat hissetmelerini ve Türkiye'nin hedeflediği ülke imajına sahip olmalarını sağlayabilir. Bu doğrultuda, öğrencilerin kampüs dışındaki yaşamını da kolaylaştıracak bilgilendirici oryantasyon programlarının düzenlenmesi de uygun olacaktır. Benzer şekilde, öğrencilerin Türkiye'ye, üniversitelerine ve üniversite dışındaki yaşamlarına ilişkin beklentileri, karşılaştıkları sorunlar ve ihtiyaçları hakkında sistematik olarak bilgi toplanıp gerekli planlamalar yapılabilir.

"Study in Turkey" portalının aktif hale getirilmesi Türk yükseköğretim sisteminin tanıtımına destek olmaktadır. Ancak, tüm üniversitelerin kendi üniversiteleri ile ilgilenen öğrenciler için ortak bir kararla bu portalın linkini sunması, portalın daha etkin şekilde kullanılmasını sağlayabilir. Portal, şu an için İngilizce, Türkçe ve Rusça dillerinde yayınlanmaktadır. Diğer dil seçenekleri Türkiye'yi en çok tercih eden ülke öğrencilerinin resmi dilleri göz önüne alınarak eklenebilir. Bunun yanı sıra, markalaşmak adına sosyal medya ve araçlarının daha profesyonel bir şekilde kullanılmasının gerekliliği de yinelenebilir.

Uluslararası öğretim elemanlarının sayısının ve niteliğinin artırılması için bürokratik süreçlerin en basite indirgenmesi ve buna olanak sağlayacak yasal düzenlemelerin yapılmasına dikkat çekilebilir. Seçkin uluslararası akademisyenlerin, hem buldukları üniversitenin soğurma kapasitesinin artmasına

katkı sağladıkları (Kodama et al., 2011) hem ulusal öğrencilerin çok kültürlülüğü ve farklılıkları deneyimleyebilmeleri hem de uluslararası öğrencilerin daha kolay iletişim kurabilmelerine olanak sağladıkları için Türkiye'yi tercih etmelerini sağlayacak girişimlerde bulunulması ve böylelikle yükseköğretim sistemi içerisindeki uluslararası öğretim elemanı sayısının artırılması önerilebilir. Bu noktada, uluslararası akademisyenler Türkiye'nin siyasi ve kültürel yakınlık oluşturma vizyonu ile paralel şekilde yumuşak güç aracı olma görevini görecektir.

KAYNAKLAR

- Altınay, H. (2008). Turkey's soft power: An unpolished gem or an elusive mirage? *Insight Turkey*, 10(2), 55-66. Retrieved from http://file.insightturkey.com/Files/Pdf/insight_turkey_vol_10_no_2_2008_altinay.pdf
- Arı, T. (2013). Uluslararası ilişkilerde çatışmayı açıklayan teoriler. *Uluslararası ilişkiler teorileri: Çatışma, hegemonya, işbirliği* (8. Baskı). Bursa: Marmara Kitap Merkezi Yayınları.
- Arsava, A. F. (2012). Uluslararası hukukta güç ve hukuk ilişkisi. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 3(10), 351-380.
- Bachrach, P., & Baratz, M. S. (1962). Two faces of power. *The American Political Science Review*, 56(4), 947-952. Retrieved from <http://www.columbia.edu/itc/sipa/U6800/readings-sm/bachrach.pdf>
- Bilgen, D. (1996). Wilson ilkelerine Türk kamuoyunun tepkisi ve bunun Amerikan basınına yansımaları. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 5(18), 123-130.
- Bozdağlıoğlu, Y., & Özen, Ç. (2004). Liberalizmden neoliberalizme güç olgusu ve sistemik bağımlılık. *Uluslararası ilişkiler*, 1(4), 59-79. Retrieved from <https://cinarozen.files.wordpress.com/2013/02/neolib-guc.pdf>
- Cho, Y. N., & Jeong, J. H. (2008). China's soft power: Discussions, resources, and prospects. *Asian Survey*, 48(3), 453-472. Retrieved from <http://wenku.baidu.com/view/639a198702d276a200292eaa>
- Çamır, M. (2009). *Yumuşak güç kavramı ve Türk dış politikasında yumuşak güç* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Harp Akademileri Komutanlığı, Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, İstanbul.
- Çavuş, T. (2012). *Dış politikada yumuşak güç kullanımı ve Türk dış politikası* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Çetinsaya, G. (2014). *Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi için Bir Yol Haritası* (2. baskı). Yükseköğretim Kurulu Yayınları (Yayın No: 2014/2). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi Müdürlüğü.
- Dahl, R. A. (1957). The concept of power. *Behavioral Sciences*, 2(3), 201-215.
- Daldal, A. (2014). Power and ideology in Michel Foucault and Antonio Gramsci: A comparative analysis. *Review of History and Political Science*, 2(2), 149-167.
- Davutoğlu, A. (2012). *Stratejik Derinlik: Türkiye'nin Uluslararası Konumu* (100. baskı). İstanbul: Küre Yayınları.
- Deem, R. (1998). 'New managerialism' and higher education: The management of performances and cultures in universities in the United Kingdom. *International Studies in Sociology of Education*, 8(1), 47-70.
- Donnelly, J. (2008). *The ethics of realism*. In Reus Smit C. & Snidal D. (Eds.). *The Oxford handbook of international relations* (pp. 150-162). Oxford: Oxford University Press.
- Erdil, B. (2012). *Sağuk Savaş sonrası dönemde (1990-2010) Türkiye'nin Afrika politikası ve yumuşak güç* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Giegerich, B., & Wallace, W. (2004). Not such a soft power: The external deployment of European forces. *Survival-Global Politics and Strategy*, 46(2), 163-182.
- Godin, B. (2014). *The politics of innovation: Machiavelli and political innovation, or, how to stabilize a changing world*. Montreal: Project on the Intellectual History of Innovation, Working Paper No. 17. Retrieved from <http://www.csiic.ca/PDF/WorkingPaper17.pdf>
- Kalın, İ. (2011). Soft power and public diplomacy in Turkey. *Perceptions: Journal of International Affairs*, 16(3), 5-24.
- Kalkan Küçüksolak, Ö. (2012). Güvenlik kavramının realizm, neoliberalizm ve Kopenhag Okulu çerçevesinde tartışılması. *Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi*, 4(14), 202-208.
- Kalkınma Bakanlığı, (2014). *Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Çerçevesinde Türk Üniversitelerinin Uluslararası Öğrenciler İçin Çekim Merkezi Haline Getirilmesi. Araştırma Projesi Raporu*. Ankara: Kalkınma Araştırmaları Merkezi. Retrieved from http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Yayinlar/Attachments/647/Uluslararası_Ogrenci_Raporu_2015.pdf.pdf
- Kaya, S. (2008). Uluslararası ilişkilerde konstrüktivist yaklaşımlar. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 63(3), 83-111.
- Keohane, R. O., & Nye, J. S. Jr. (1998). Power and interdependence in the information age. *Foreign Affairs*, 77(5), 81-94.
- Keohane, R. O., & Nye, J. S. Jr. (2011). *Power and interdependence* (4th ed.). Illinois: Pearson Education Inc.
- Keyman, E. F. (2010). Modernization, globalization and democratization in Turkey: The AKP experience and its limits. *Constellations*, 17(2), 312-327.
- Kodama, F., Kano, S., & Suzuki, J. (2011). Soğurucu kapasite ötesi: Üniversite-sanayi ilişkilerine doğru proaktif bir strateji için teknoloji yönetimi (Çev. Yamaç K.). In Yusuf S., & Nabeshima K. (Eds.). *Üniversiteler ekonomik büyümeye nasıl katkıda bulunur?* (pp. 227-240). Ankara: Efil Yayınevi.
- Küçükcan, T. (2014). Yumuşak güç unsurları ve Türkiye algısı. Retrieved from <http://www.eurovizyon.co.uk/yumusak-guc-unsurlari-ve-turkiye-algisi-makale,6390.html>
- Lindblom, C. E. (1959). The science of muddling through. *Public Administration Review*, 19, 79-88.
- Lukes, S. (1974). *Power: A radical view* (2nd ed.). Palgrave Macmillan. Retrieved from http://sites.harvard.edu/fs/docs/icb.topic1458086.files/lukes_power.pdf
- Nye, J. S. Jr. (1990). Soft power. *Foreign Policy*, 80, 153-171.
- Nye, J. S. Jr. (2003). Propaganda isn't the way: Soft power. Retrieved from http://belfercenter.hks.harvard.edu/publication/1240/propaganda_isnt_the_way.html
- Nye, J. S. Jr. (2008). Public diplomacy and soft power. *The American Academy of Political and Social Science: The ANNALS*, 616, 94-109. doi: 10.1177/0002716207311699
- Nye, J. (2005). Soft power and higher education. *Educause: Forum for the future of higher education*. Retrieved from <http://net.educause.edu/ir/library/pdf/FFP0502S.pdf>

- Özdemir, H. (2008). Uluslararası ilişkilerde güç: Çok boyutlu bir değerlendirme. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 63(3), 113-144.
- Pamment, J. (2014). Articulating influence: Toward a research agenda for interpreting the evaluation of soft power, public diplomacy and nation brands. *Public Relations Review*, 40, 50-59. doi: 10.1016/j.pubrev.2013.11.019
- Popescu, N. (2006). Russia's soft power ambitions. *Centre for European Policy Studies, Policy Briefs, No. 115*, 1-3.
- Russell, G. (2005). Machiavelli's science and statecraft: The diplomacy and politics of disorder. *Diplomacy and Statecraft*, 16, 227-250. doi: 10.1080/09592290590948306
- Sabuncu, H. B. (2013). *Türkiye'nin Afrika kıtasında yumuşak güç olma potansiyeli* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ufuk Üniversitesi, Ankara.
- Selçuk, O. (2012). *Turkish Airlines as a soft power tool in the context of Turkish foreign policy* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Sheng-Kai, C. C. (2015). Higher education scholarships as a soft power tool: An analysis of its role in the EU and Singapore. *EU Centre in Singapore, Working Paper No: 23*. Retrieved from <http://www.eucentre.sg/wp-content/uploads/2015/03/WP23-HigherEducation-EUSG.pdf>
- Şengül, R. (2007). Henri Fayol'un yönetim düşüncesi üzerine notlar. *Yönetim ve Ekonomi*, 14(2), 257-273.
- Tec, J. J. (2014). *The role of audience costs in Turkish hard and soft power foreign policy* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sabancı Üniversitesi, İstanbul.
- TEPAV, 2007. *TOBB-BİS Projesi'ne uluslararası destek*. Retrieved from <http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/337>
- Trilokekar, R. D. (2010). International education as soft power? The contributions and challenges of Canadian foreign policy to the internationalization of higher education. *Higher Education*, 59, 131-147. doi: 10.1007/s10734-009-9240-y
- Wallimann, I., Tattsis, N. C., & Zito, G. V. (1977). On Max Weber's definition of power. *Journal of Sociology*, 13(3), 231-235. doi: 10.1177/144078337701300308
- Waltz, K. (1979). *Theory of international relations*. New York: McGraw Hill.
- Wang, Y. (2008). Public diplomacy and the rise of Chinese soft power. *The American Academy of Political and Social Science: The ANNALS*, 616, 257-273. doi: 10.1177/0002716207312757
- Wendt, A. (1992). Anarchy is what states make of it: The social construction of power politics. *International Organizations*, 46(2), 391-425.
- Wilson, E. J. (2008). Hard power, soft power, smart power. *The American Academy of Political and Social Science: The ANNALS*, 616, 110-124. doi: 10.1177/0002716207312618
- Yağmurlu, A. (2007). Halkla ilişkiler yöntemi olarak kamu diplomasisi. *İletişim Araştırmaları*, 5(1), 9-38.